

FYLKESMANNEN I HEDMARK

Miljøvernavdelingen

Inspeksjon ved Hias IKS

Endelig rapport.

Bedriftens adresse:	Vangsv. 143 2321 Hamar	Tlf. nr.	*
Inspeksjonsdato:	13.09.2011	Org. nr	973 355 015
Til stede fra bedriften:	Morten Finborud Mai Riise Ove Sander Elisabeth Kirkeby	Tillatelse nr.:	2006.157.T
Tilstede fra kommunen:	*	Utslippstillatelse av:	05.01.2007
Fylkesmannens inspektør:	Johan Neby (beredskapsavd.) Steinar Østlie	Endring av:	*
		Rapport nr:	2011.005.I.FMHE
		Arkivkode:	461.31
		Saksnr., brev:	2011/6706
		Bransjenr. (NACE):	38.210
		Risikoklasse:	1

Hensikt:

Forhåndsvarslet inspeksjon med fokus på Hias' avløpsnett med spesiell vekt på vurdering av overføringsledningenes tekniske og funksjonelle tilstand, samt risiko for lekkasjer eller brudd med store og langvarige utslipp som følge.

Hovedkonklusjon:

Etter lekkasjen på ledningsstrekkingen Tjuvholmen-Sandvika i 2009 har Hias tilstandsundersøkt ledningsnettets, utarbeidet saneringsplan og vurdert risiko for lekkasjer eller havari ved hvert ledningsstrekking. Tiltaksplanen er justert for behov for akutte tiltak og tilpasning til pågående eller planlagte anleggsarbeider ellers.

Saneringsplanen og risikovurderingen synes å gi Hias god kunnskap og oversikt over ledningsnettets tilstand og behov for tiltak. Vurderingene avdekker ikke uventede store eller alvorlige risikoforhold. Fylkesmannen har ingen særskilte merknader til tiltaksplanen. Denne synes å sikre vedlikehold og fornyelse av ledningsnettets på en forsvarlig og tilstrekkelig måte.

Den mest utsatte og sårbare overføringsledningen er Brumunddal-Rosenlundvika. Her er hydraulisk kapasitet allerede brukt opp, men det legges til grunn at planlagte saneringstiltak i Brumunddal vil medføre at legging av ny ledning på denne strekningen kan utsettes til etter 2023 (saneringsplanen antyder ca. 2030). Fylkesmannen vil be Hias følge nøye med på utviklingen i pumpe mengder og teknisk tilstand, og fortløpende vurdere om det er behov for å framskynde tiltak på denne strekningen.

Utarbeidet dato: 15.09.2011

Godkjent dato:

Sign.:

Sign.:

Inspektør: Steinar Østlie

Kristine Schneede, ass. miljøverndirektør

1. Innledning

Inspeksjoner gjennomføres i hovedsak for å verifisere at gjeldende krav med hensyn til ivaretagelse av ytre miljø overholdes. Inspeksjonen fokuserer på overholdelse av krav og rapporten beskriver eventuelle avvik og anmerkninger som ble avdekket under kontrollen. Rapporten gir således ingen fullstendig tilstandsvurdering av bedriftens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner på et avvik og en anmerkning er som følger:

- AVVIK defineres som manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.
- ANMERKNING er et forhold som ikke omfattes av definisjonen for avvik, men som fylkesmannen mener det er riktig å påpeke for å ivareta og forbedre det ytre miljø.

2. Dokumentunderlag

Dokumentunderlag for kontrollen var :

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven).
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften).
- Utslippstillatelse av 05.01.2007.
- Fylkesmannens brev av 13.09.2009.

3. Omfang

Følgende områder ble dekket under inspeksjonen:

- Saneringsplan med tiltaksplan for Hias' avløpsnett
- Analyser og vurderinger av risikoforhold knyttet til Hias' avløpsnett

4. Bakgrunn

Kontrollen inngår i Fylkesmannens ordinære tilsynsaktivitet, og var rettet mot risikoforhold og – vurderinger knyttet til avløpsnett. Våren 2009 ble det avdekket et større utslipp til Mjøsa som følge av lekkasje på overføringsledningen Tjuvholmen – Sandvika. I etterkant av denne hendelsen har Hias utarbeidet en saneringsplan for perioden 2010-2023, der tilstand og funksjon ved hver enkelt delstrekning på avløpsnett er undersøkt og vurdert. På bakgrunn av kartleggingen er det gjennomført en risikovurdering av avløpsnett. Risikogjennomgangen har munnet ut i en tiltaksplan, der hvert enkelt ledningsstrek er rangert ut fra risiko. For noen av tiltakene er rekkefølge og tidspunkt for gjennomføring av ulike årsaker justert i ettertid.

Fylkesmannen anser at tilstandsundersøkelsen og risikovurderingen av ledningsnett var svært viktig å gjennomføre. Spesielt gjelder dette overføringsledningene gjennom Mjøsa, som er særlig sårbar for utslipp. Tilsynet har vært rettet mot disse temaene i form av dokumentgjennomgang av saneringsplanen inklusiv risikovurdering og underliggende delrapporter, samt Hias sin presentasjon av dokumentene i møte 13.09.2011. Vi har for øvrig spesielt vektlagt vurderingen av overføringsledningen Brumunddal-Rosenlundvika.

5. Avvik og anmerkninger

Det er ikke avdekket avvik eller anmerkninger ved tilsynet. Slike funn måtte i dette tilfellet vært rettet mot svakheter, mangler eller feil ved kartleggingen, analysen eller vurderingene av risikoforholdene. Anmerkninger kunne også vært knyttet opp mot tiltaksplanen, dersom Fylkesmannen f.eks hadde ment at ambisjonsnivået ikke var godt nok eller at eller prioriteringen av tiltakene ikke var fornuftig i forhold til åpenbare risikoforhold og resipientårbarhet.

Slik kontrollen ble avgrenset og gjennomført, var det ikke naturlig å påpeke avvik eller anmerkninger. Alle ledningsstrekker er undersøkt og vurdert enkeltvis på relevante forhold og egenskaper. Fylkesmannen har ikke forutsetninger for å overprøve de faglige vurderingene som Hias har gjort. En annen vurdering og vektlegging av konsekvens og sannsynlighet for at ulike hendelser skal inntreffe, kunne endret innbyrdes rekkefølge av planlagte tiltak i tiltaksplanen, men dette ville uansett kun omfatte mindre omprioriteringer av tiltak som ikke er vurdert som kritiske verken på teknisk tilstand eller funksjon.

6. Enkelte momenter fra saneringsplanen og risikovurderingen

Hias' vurderinger av tilstand på ledningsnett

- Anleggsutførelse på ledningsnettet vurderes som svært god. Materialkvalitet kunne vært bedre etter dagens standard. Generelt har ledningene god kvalitet, men enkelte strekninger er påvirket av korrosjon (H₂S-angrep) som følge av industripåslipp.
- Selvfallsledningene hadde god kvalitet ved undersøkelsen, med 3 unntak:
 - Ved Ilseng ved starten av selvfallsnettet
 - I Bekkelaget, ved innpåkobling fra Åker og Briskebyen
 - Sandvika, samkobling Tjuvholmen (PH1) til selvfallsnettet
- Pumpeledningene har vært vanskeligere tilgjengelig for undersøkelser. Sannsynligheten for at nye rørbrudd som det som inntraff våren 2009, kan inntreffe igjen, er usikker.
- Trykkstøt anses ikke å utgjøre vesentlig risiko for ledningsbrudd.
- Ledningene vurderes å ha tilstrekkelig hydraulisk kapasitet i flere tiår framover, med unntak av overføringsledningen Brumunddal-Rosenlundvika, der kapasiteten er oppbrukt.
- Ved kraftig nedbør er pumpestasjonene flaskehalsene med tanke på hydraulisk behandling, ikke renseanlegget.
- Med unntak av pluggkjøring har det ikke vært foretatt planmessig drifts- og vedlikeholdstiltak på ledningsnettet før 2007.
- Det er inngått ny beredskapsavtale med ledningsinspeksjon og bruk av dykkere.
- Hias vil skjerpe eget mål for tilføringsgrad fra tillatelsens krav på 98 % til 99,5 %. Målt årlig tilføringsgrad har normalt vært 99,8-99,9 %, med unntak for 2009, der utslippet i Åkersvika bidro til at årlig tilføringsgrad ble redusert til 99,5 %. Registreringene baseres på målte utslipp via overløp. Det har vært forutsatt at lekkasjetapet har vært lite. Fylkesmannen gir tilslutning til at ambisjonen heves utover tillatelsens krav på dette punktet. Krav til maksimalt 2 % overløpstap gjelder hele ledningsnettet. Vi har ikke hatt noe godt grunnlag for å tallfeste rammen for dette kravet, og det kan ha blitt for romslig satt. Vi antar og forutsetter dessuten at Hias har bedre forutsetninger for å måle utslipp og tap via overløp enn det kommunene har. Men det må også tas hensyn til at fremmedvannet på Hias-nettet i hovedsak tilføres fra kommunalt ledningsnett.

Risikovurderinger og tiltak

- Risikoanalyse er skjønnsmessig foretatt for hvert enkelt ledningsstrekk. Resultatet er sammenstilt i en risikomatrix. I tiltaksplanen er rangering og prioritering av ulike ledningsstrekk endret etter ulike forhold som kritisk dårlig teknisk tilstand og behov for samordning med pågående anleggsvirksomhet.
- For overføringsledningene Brumunddal-Rosenlundvika er hydraulisk kapasitet allerede oppbrukt (maks månedlig mengde). Planlagte saneringstiltak i Brumunddal forventes å redusere lekkasjeandelen med 30 %. Dette anses å være tilstrekkelig til at det ikke er behov for umiddelbare tiltak på denne ledningen. Gjennomføringstidspunkt er utsatt til etter 2023. Med planmessig vedlikehold og inspeksjon hvert 5. år, anses risikoen for ledningsbrudd å være liten, i tillegg til at det foreligger en viss dobbelt sikring ved dagens 2 ledninger. Ny ledningstrasé langs E6 er dessuten vurdert med tanke på muligheter for tilkobling av industri, samt for å eliminere risiko for større utslipp til Furnesfjorden. Dette alternativet er imidlertid kostnadsmessig lite aktuelt, både når det gjelder anleggskostnader og drift (pumping).
- Det forventes ikke økning i hydrauliske mengder på ledningsnettet i planperioden (2010-2023). Planlagte saneringstiltak antas å ville oppveie økte avløpsmengder som følge av økt nedbørsintensitet. Det er ikke lagt inn økninger i hydrauliske påslipp fra industrien.
- Bygging av ny Tjuvholmen pumpestasjon utsettes 5-10 år. Denne legges noe høyere i terrenget. Kostnad for selve stasjonen er ca. 18 mill. kr. Ombygging av eksisterende pumpestasjon anses å være lite hensiktsmessig, dette vil også medføre betydelig driftsavbrudd med utslipp. Ny stasjon dimensjoneres for stipulert maksimalmengde i 2050. Legging av ny ledning utsettes ikke og gjennomføres 2011.

Kostnader

- Planlagte tiltak fram i planperioden har en anslått kostnadsramme på ca. 140 mill. kr. Sjøledning fra Brumunddal utgjør nesten 50 % av dette, men kostnadene knyttet til dette prosjektet er usikre og kan bli høyere. De planlagte tiltakene (ekskl. overføringsledning fra Brumunddal) vil medføre en kostnadsøkning på i overkant av 0,70 kr/m³ fram til 2023.

7. Oppsummering og konklusjon

Saneringsplanen og risikovurderingen synes å gi Hias god kunnskap og oversikt over ledningsnettets tilstand og behov for tiltak. Vurderingene avdekker ikke uventede store eller alvorlige risikoforhold. Fylkesmannen har ingen særskilte merknader til tiltaksplanen. Denne synes å sikre vedlikehold og fornyelse av ledningsnettet på en forsvarlig og tilstrekkelig måte.

Den mest utsatte og sårbare overføringsledningen er Brumunddal-Rosenlundvika. Her er hydraulisk kapasitet allerede brukt opp, men det legges til grunn at planlagte saneringstiltak i Brumunddal vil medføre at legging av ny ledning på denne strekningen kan utsettes til etter 2023 (saneringsplanen antyder ca. 2030). Fylkesmannen vil be Hias følge nøye med på utviklingen i pumpemengder og teknisk tilstand, og fortløpende vurdere om det er behov for å framskynde tiltak på denne strekningen.

Drifts- og beredskapsrutiner for å avdekke og utbedre oppståtte lekkasjer var ikke tema ved dette tilsynet. Fylkesmannen vil fokusere dette nærmere ved planlagt revisjon i 2012.